

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กนักเรียนมาจากครอบครัวต่าง ๆ กัน เติบโตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงทำให้เด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่างกัน พฤติกรรมบางอย่างอาจไม่เป็นที่ยอมรับในห้องเรียน เป็นคนที่ไม่สนใจฟังครูสอน เบี่ยงครและไม่เชื่อฟังครู ลักขโมย หนีโรงเรียน ลุกจากที่เสมอ ทำให้เสียกำลังใจกับครูชั้น แกล้งผู้อื่น และขาดคุย เด็กที่มีพฤติกรรมเหล่านี้กล่าวได้ว่าเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งจะรบกวนการเรียนการสอนในชั้น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็อย่างหนึ่งที่ทำให้ห้องเรียนขาดระเบียบวินัยและทำให้การดำเนินการสอนของครูเป็นไปอย่างไร้ระบบก็คือ พฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งได้แก่ การทำร้ายผู้อื่นอาจจะโดยทางร่างกายหรือโดยคำพูด การแสดงความก้าวร้าวทางร่างกายเช่น การตบตีผู้อื่น ทะแกล้งผู้อื่น ผลัก และรังแกผู้อื่น ส่วนการแสดงความก้าวร้าวทางคำพูด เช่น คำขู่ข่มขู่ผู้อื่น คำพูดที่หยามคาย ไซ้คำพูดเยาะเย้ยถากถาง ข่มขู่ พูดสบถสาบาน ทะเลาะกับผู้อื่น และเรียกร้อง¹ นอกจากนี้พฤติกรรมก้าวร้าวยังรวมถึงการทำลายสิ่งของโดยการฉีกหรือทำให้แตกหัก และรบกวนผู้อื่น² อีกด้วย ฉะนั้นพฤติกรรมก้าวร้าวจึงเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ครูยอมรับจะต้องขจัดให้หมดไปเพื่อรักษาระเบียบของห้อง เพื่อว่าเด็กจะได้มีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และไม่เป็นที่ถูกกับสังคมในภายหน้า วิธี

¹Elton B. McNeil, "Patterns of Aggression", The Psychology of the Elementary School Child Edited by Alfred R Binter and Sherman H Frey (Chicago : Rand McNally and Company, 1970), p.275.

²Lester N Downing , Guidance and Counseling Services: An Introduction (New York : McGraw-Hill Book Company, 1968), p. 338.

การหนึ่งที่ใช้จัดพฤติกรรมก้าวร้าวคือการลงโทษ³ การลงโทษในที่นี้หมายถึงความเจ็บปวดหรือความไม่สุขสบายกายหรือใจเมื่อได้รับสิ่งเร้าบางอย่างในขณะที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา⁴ แต่วิธีการลงโทษนี้นักจิตวิทยาหลายท่านให้เหตุผลไว้หลายประการว่าเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมในการแก้ไขพฤติกรรม ดังเช่น พอตีท⁵ (Poteet) กล่าวว่า การลงโทษเป็นการระงับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อหยุดลงโทษพฤติกรรมนั้นจะปรากฏขึ้นอีกทันที จึงไม่สมควรที่จะใช้วิธีการลงโทษในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งครัมโบลทซ์⁶ (Kruboltz) ได้กล่าวถึง ผลเสียที่เกิดจากการลงโทษไว้หลายประการ ดังนี้

1. การใช้การลงโทษนั้นอาจจะกลายเป็นการเสริมแรงในบางกรณีเช่น ครูทำโทษเด็กโดยให้มานั่งหน้าชั้นใกล้โต๊ะครู หรือโดยให้เด็กเขียนชื่อของเขาลงบนกระดานดำ ด้วยวิธีนี้เด็กจะได้รับความสนใจจากเพื่อนในชั้น ซึ่งจะเป็นการเสริมแรง ดังนั้นแทนที่พฤติกรรมที่ไม่ดีจะลดลงจึงกลับเพิ่มขึ้น

2. การลงโทษจะทำให้เด็กเกิดความกลัวและความวิตกกังวล

3. เมื่อเด็กได้รับการลงโทษบ่อย ๆ จะทำให้เขาพยายามหนีการลงโทษ ด้วยเหตุนี้การลงโทษนั้นอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิต

4. เด็กมีแนวโน้มที่จะต่อต้านการลงโทษโดยการต่อสู้ตอบ หรือโดยการหนี หรือโดยการถดถอยกลายเป็นคนเงียบขรึม ในโรงเรียนจะพบว่าเด็กต่อต้านการลงโทษโดยการหนีโรงเรียนหรือโดยการทำลายสิ่งของเป็นต้น

³James A Poteet, Behavior Modification (Minnesota : Burgess Publishing Company, 1973), p. 34.

⁴Robert H Woody, Behavioral Problem Children in the School (New York : Appleton - Century - Crofts, 1969), p. 198.

⁵James A Poteet, Op.Cit. p. 33.

⁶John D Krumboltz and Helen B Krumboltz, Changing Children's Behavior (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliff, 1972), p. 185.

5. เด็กมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงผู้ลงโทษทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

พาร์ค⁷ (Park) เป็นนักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่งที่ได้เหตุผลสอดคล้องกับครัมโบลท์ ในข้อที่ว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงผู้ลงโทษไม่ว่าจะเป็นครูหรือพ่อแม่ ดังนั้นพ่อแม่หรือครู ซึ่งเป็นตัวแทนหนึ่งของสังคมจึงไม่สามารถกระตุ้นหรือเป็นแบบให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมตามอย่างต่อไปได้ ผลเสียของการลงโทษอีกประการหนึ่งก็คือการลงโทษจะทำให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ลงโทษ แล้วนำวิธีนี้ไปใช้กับผู้อื่น⁸ ในทำนองเดียวกัน ดินน์เมเยอร์⁹ (Dinkmeyer) ก็มีความเห็นว่าการลงโทษมีแนวโน้มทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว.

การลงโทษมีผลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้ว เด็กที่ถูกลงโทษยังแปลความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงโทษของครูแตกต่างกันไปอีก¹⁰ คือถ้าครูที่ลงโทษเป็นบุคคลที่เด็กไม่ชอบ เด็กจะแปลความหมายการลงโทษของครูว่าเป็นการกระทำที่รุนแรง แต่ถ้าเป็นครูที่เด็กชอบการแปลความหมายการลงโทษก็จะต่างกัน ประการสุดท้าย การลงโทษยังอาจทำให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effect) เช่นเด็กที่ถูกลงโทษเนื่องจากคุยในชั้นเรียน ความกลัวการลงโทษจะทำให้เกิดความวิตกกังวลและไม่กล้าแสดงพฤติกรรมแบบเดียวกัน แม้ว่า จะเป็นเวลาที่เหมาะสม¹¹

⁷ Ross D Park, "Some Effects of Punishment on Children's Behavior", Readings in Child Development and Relationship Edited by Russell C. Smart and Mollie S. Smart (New York : The McMillan Company, 1972), p. 364.

⁸ Albert Bandura and Richard H Walters, Social Learning and Personality Development (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1963), p. 61.

⁹ Don C. Dinkmeyer, Child Development (New Jersey : Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, 1965), p. 176.

¹⁰ Robert M.W. Travers, Essential of Learning (New York : McMillan Company, 1967), p. 85.

¹¹ Robert H. Woody, Op.Cit., p. 364.

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นว่าวิธีการลงโทษไม่เหมาะสมสำหรับใช้ปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียน นักจิตวิทยาจึงได้เสนอแนะวิธีการปรับพฤติกรรมใหม่ โดยเน้นการใช้รางวัลแทนการลงโทษ ซึ่งหลักการนี้คือการนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมของมนุษย์นั่นเอง นักจิตวิทยาผู้หนึ่งซึ่งเป็นคนสำคัญในการค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมในลักษณะของการเรียนรู้อีกคนหนึ่งคือ สกินเนอร์¹² (Skinner) ซึ่งเขาเชื่อว่าอินทรีย์เมื่อกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้วได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งขึ้น แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นจะมีความถี่ลดลงจนหายไปในที่สุด จากทฤษฎีนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียนได้คือ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีแล้วได้รับการเสริมแรงจากครู เด็กจะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการเสริมแรงเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา เช่น ก้าวร้าว พฤติกรรมนั้นจะมีความถี่ลดลง ในที่สุดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะหายไป

ผลจากการศึกษาค้นคว้าของสกินเนอร์ แบนดูรา¹³ (Bandura) ได้นำมาสรุปเป็นหลักปรับพฤติกรรมไว้ดังนี้

1. เสริมแรงพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา (Counter-conditioning)
2. ไม่ให้การเสริมแรง หรือไม่เอาใจใส่กับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

ด้วยหลักการดังกล่าวนี้พฤติกรรมของบุคคลจึงเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการเสริมแรงและตัวเสริมแรงที่ใช้ สำหรับตัวเสริมแรง (Reinforcer) นั้นมีมากมายหลายชนิด เช่น คะแนน ลูกกวาด ยางลบ ดินสอ หนังสือการ์ตูน หรือสิ่งของอื่น ๆ เหล่านี้

¹² Ernest R Hilgard and Gordon H Bower, Theories of Learning (New York : Appleton-Century-Grofts, 1956), pp. 107 - 113.

¹³ Albert Bandura and Tichard H. Walters, Op.Cit., pp.225-238.

เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีตัวเสริมแรงอีกประเภทหนึ่งคือ ความสนใจและคำชมเชยซึ่งเป็นตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลมากที่สุดสำหรับเด็ก¹⁴ ทั้งยังตรงกับความต้องการประการหนึ่งของบุคคลคือต้องการเป็นที่ยอมรับ ต้องการเป็นที่รัก ต้องการการยกย่องและชมเชย¹⁵ และมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลของความสนใจและคำชมเชยที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก เช่น แฮร์ริส และพวก¹⁶ (Harris et al.) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมการถดถอยกลับไปคลานเหมือนเด็กเล็ก ๆ ของเด็กหญิงอายุ 3 ปี โดยการให้คำชมเชยและคำชมเชยจากครู ผลปรากฏว่าพฤติกรรมดังกล่าวมีความถี่ลดลง นอกจากการวิจัยของแฮร์ริสและพวกแล้ว อัลเลน และพวก¹⁷ (Allen et al.) ยังได้ทำการวิจัยโดยการให้คำชมเชยเพื่อปรับพฤติกรรมนอนอยู่ไม่สุขของเด็กชายอายุ 4 ปี ในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยปรากฏว่าพฤติกรรมนอนอยู่ไม่สุขมีความถี่ลดลง สำหรับการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวก็มีนักจิตวิทยาหลายท่านศึกษาไว้เช่นกัน และผลการวิจัยแสดงว่าการให้คำชมเชยมีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวจะเห็นได้จากการวิจัยของสกอตและพวก¹⁸ (Scott et al.) ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่มีความรุนแรง ถ้าไม่แก้ไขเสียตั้งแต่แรกจะทำให้เป็นชัฏหากต่อไป

¹⁴ Robert M.W Travers, Op.Cit., p. 71.

¹⁵ Norman L Munn, L Dodge Fernald and Peter S Fernald, Introduction to Psychology (Boston : Houghton Mifflin Company, 1969), p.334.

¹⁶ Florence R Harris, Margaret K Johnston, C Susan Kelley and Montrose M Wolf, "Effects of Positive Social Reinforcement on Regressed Crawling of a Nursery School Child", Journal of Educational Psychology, 55 (1966), 35 - 41.

¹⁷ K Eileen Allen, Lydia B. Henke, Florence R Harris Donald M Baer and Nancy J. Reynolds, "Control of Hyperactivity by Social Reinforcement of Attending Behavior," Journal of Educational Psychology, 58 (1967), 231 - 234.

¹⁸ Phyllis M. Scott, Roger V. Burton and Marian R. Yarrow, "Social Reinforcement Under Natural Conditions," Child Development, 38 (1967), 53 - 63.

ในเมืองโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่เกิดชกกับเด็ก จึงควรที่ครูจะช่วยกันปรับพฤติกรรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของคนอื่น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวโดยการใช้การเสริมแรงทางสังคมเพื่อดูว่าจะได้ผลสอดคล้องกับการวิจัยอื่น ๆ หรือไม่ และผู้วิจัยคิดว่าผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครูที่จะนำวิธีการนี้ไปปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่น ๆ ในชั้นเรียนต่อไป

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรมก้าวร้าว ได้มีผู้ศึกษาไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

โอลลารีและพวก¹⁹ (O'Leary et al.) ได้ศึกษาผลของการใช้คำว่า กล่าวเพียงเบา ๆ ในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กสองคน เด็กทั้งสองคนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ทอย เตะ ขว้างปาสิ่งของ และทำให้เพื่อนเจ็บปวด เด็กแต่ละคนจะถูกส่งแยกในชั่วโมงการเรียนการสอนทุกวัน ๆ ละ 20 นาที ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการปรับพฤติกรรมดังนี้

ระยะที่ 1 เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาครูจะใช้คำว่ากล่าวถึง ๆ ซึ่งนักเรียนทุกคนในชั้นได้ยินหมด ในระยะนี้ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กคนหนึ่งเท่ากับ 1 และคนที่สองเท่ากับ 1.6

ระยะที่ 2 ในระยะนี้ครูใช้คำว่ากล่าวเพียงเบา ๆ กับเด็กทั้งสองคนเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และคำว่ากล่าวในระยะนี้เด็กที่ถูกกล่าวจะได้ยินเพียงคนเดียวเท่านั้น

ระยะที่ 3 ครูกลับไปใช้คำว่ากล่าวถึง ๆ กับเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอีก

ระยะที่ 4 ครูใช้คำว่ากล่าวแต่เพียงเบา ๆ อีกครั้ง

¹⁹K. Daniel O'Leary Kenneth E. Kaufman, Ruth E. Kass and Ronald S Drabman, "The Effects of Loud and Soft Reprimands on the Behavior of Disruptive Students," Exceptional Children, 37 (1970), 145-155.

ผลของการทดลองปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะที่ 4 ของเด็ก คนที่หนึ่งเท่ากับ .8 และของคนที่สองเท่ากับ .3

ถึงแม้ว่าการวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงผลของคำวากล่าวเพียงเบา ๆ ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ก็ใช้ได้กับเฉพาะบางกรณีเท่านั้น ผู้วิจัยได้ทดลองใช้วิธีเดียวกันนี้กับเด็กอื่นบ้าง ผลปรากฏว่าพฤติกรรมนั้นกลับเพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้วิจัยได้ให้เหตุผลของความล้มเหลวของการใช้คำวากล่าวเพียงเบา ๆ ไว้ดังนี้

1. การใช้คำวากล่าวเพียงเบา ๆ นั้นครูกลัวว่าจะเป็นการแสดงถึงสัญลักษณ์ของความอ่อนแอ ดังนั้นจึงหนีวิธีการนี้ไม่ได้นาน

2. ในขณะที่ครูใช้คำวากล่าวเพียงเบา ๆ นั้นครูต้องอยู่ใกล้กับเด็ก เด็กจึงอาจจะเรียนรู้วิธีการที่จะทำให้ครูมาอยู่ใกล้ ๆ เขา จึงทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น

นอกจากการใช้คำวากล่าวเพียงเบา ๆ เพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วนักจิตวิทยา ยังได้ทดลองใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าวอีก ดังเช่นการวิจัยของ อัลเลน และพวก²⁰ (Allen et al.) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียนของโปรแกรมเฮดสตาร์ท (Head Start Classroom) ซึ่งมีนักเรียนเข้าในชั้นนี้ครั้งหนึ่งประมาณ 12 ถึง 15 คน ทาวน์เซนด์ (Townsend) เป็นเด็กคนหนึ่งซึ่งมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือทำร้ายผู้อื่น และมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง (Tantrum Behavior) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการปรับพฤติกรรมคือ พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง (Tantrum Behavior) จะไม่ได้รับความสนใจจากครูไม่ว่า มีความรุนแรงเพียงใด และเมื่อเห็นว่าพฤติกรรมนั้นยังคงปรากฏอยู่อีกนาน ครูจะนำเด็กคนอื่น ๆ ในห้องออกไปยังสนามเด็กเล่น ต่อเมื่อทาวน์เซนด์เงียบสงบลง ครูจะถามเขาว่าพร้อมที่จะออกไปยังสนามเด็กเล่นหรือยัง ครูใช้วิธีการเช่นนี้ทุกครั้ง ปรากฏว่าในวันที่สาม ทาวน์เซนด์มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงเล็กน้อย มีระยะนานเพียง 4 นาที ต่อมาพบว่าไม่มีพฤติกรรมเช่นนั้นเกิดขึ้นอีกเลยในห้องเรียน และเมื่อทาวน์เซนด์กลับมาเข้าชั้นเรียน

²⁰K Eileen Allen, Keith D. Turner and Panlette M Everett, "A Behavior Modification Classroom for Head Start Children with Problem Behaviors," Exceptional Children, 37 (1970), 119-127.

ปรกติไม่พบว่ามีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นอีก ความสัมพันธ์ของท่านเช่นเดียวกับเพื่อนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 54 และจากการติดตามผลตอนปลายปีการศึกษา พบว่า ท่านเช่นนี้ยังคงมีพฤติกรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับ

ในกรณีคล้ายกันกับการวิจัยของ อัลเลนและพวก คือแทนที่จะนำเด็กคนอื่น ๆ ออกนอกห้อง และเหลือเพียงผู้รับการทดลองคนเดียว บอสโตว์และเบลลีย์²¹ (Bostow and Bailey) ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมโดยนำผู้รับการทดลองเข้าไปไว้ในห้องเล็ก ๆ เพียงคนเดียวเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา การวิจัยครั้งนี้เป็นการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในโรงพยาบาล เดนนิส (Dennis) เป็นเด็กชายอายุ 7 ปี ซึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยการกัด ตี เตะ ข่วน และทำลายสิ่งของ ครั้งแรกที่เคียวผู้วิจัย ไซยาคลอมประสาทควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของเดนิส แต่ปรากฏว่าไม่ไคผล ผู้วิจัยจึงควบคุมพฤติกรรมของเดนิสด้วยวิธีใหม่คือ ระยะเวลาเลิกการไซยาคลอมประสาท ผู้วิจัยเริ่มบันทึกความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวในขณะที่เดนิสอยู่ร่วมกับเด็กอื่นในห้องเล่น ปรากฏว่าตลอดระยะเวลาแรกนี้เดนิสมีพฤติกรรมก้าวร้าวประมาณ 4 ถึง 57 ครั้ง ต่อมาในระยะที่สองเมื่อเดนิสมีพฤติกรรมก้าวร้าวเขาจะถูกนำไปขังไว้ในห้องเล็ก ๆ ห้องหนึ่งคนเดียวเป็นเวลานาน 2 นาที แต่ถาเดนิสไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเขาจะได้รางวัลเป็นลูกกวาด หรือนมหนึ่งแก้ว หรือเครื่องคัมอื่น ๆ ปรากฏว่าในระยะนี้พฤติกรรมก้าวร้าวไคลดลงเหลือเพียงวันละ 5 ครั้ง หลังจากระยะนี้แล้วผู้วิจัยหยุดให้รางวัลและไม่ไคขังเดนิสไว้ในห้องเมื่อเขามีพฤติกรรมก้าวร้าว จากบันทึกพบว่าเดนิสแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวประมาณ 29 ถึง 41 ครั้ง ในที่สุดผู้วิจัยกลับมาใช้วิธีการดังในระยะที่ 2 อีกครั้ง ผลการวิจัยพบว่าไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวปรากฏขึ้นอีกเลย

²¹Darrel E. Bostow and Jan Bailey, "Modification of Severe Disruptive and Aggressive Behavior Using Brief Timeout and Reinforcement Procedures." Journal of Applied Behavior Analysis, 2(1969), 31-37.

ต่อมาปี 1972 กรีนเบอร์ก และ โอ คอนเนล²² (Greenberg and O'Donnell) ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของไมค์ (Mike) เด็กชายอายุ 6 ปี ซึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวคือ เตะ ทอย ไมค์ถูกส่งไปรับการรักษาที่คลินิกสุขภาพจิตเด็กในโรงพยาบาลระยะ 4 เดือน ที่ผ่านมามีพฤติกรรมรบกวนชั้นเรียนมาก นักจิตวิทยาจึงไปสังเกตไมค์ในชั้นเรียนเป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมง หลังจากนั้นนักจิตวิทยาได้สัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่บ้านของไมค์ แล้วนักจิตวิทยาได้ให้ครูเริ่มสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของไมค์ จากนั้นก็พบว่าไมค์มีพฤติกรรมก้าวร้าววันละ 5 ครั้ง หลังจากนั้น 2 สัปดาห์ นักจิตวิทยาไปที่โรงเรียนอีกครั้ง ในการเยี่ยมครั้งที่สองนี้ นักจิตวิทยาได้ทดสอบสติปัญญาของไมค์โดยใช้แบบทดสอบสติปัญญาของบิเนต (Stanford-Binet Intelligence Test) ผลปรากฏว่าไมค์มีสติปัญญาในระดับปกติ หลังจากการทดสอบนักจิตวิทยาจึงได้เริ่มใช้วิธีการปรับพฤติกรรม ครูได้รับการแนะนำว่า เมื่ออีกตามที่ไมค์มีพฤติกรรมก้าวร้าว เขาจะถูกนำเข้าไปไว้ในห้องเล็กๆ ห้องหนึ่งจนกว่าพฤติกรรมจะสงบลง แต่ถ้าไมค์ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาในช่วงเวลาหนึ่ง เขาจะได้รับรางวัลเป็นลูกกวาดจากครู พร้อมทั้งได้รับคำชมเชยด้วย เพื่อน ๆ ในชั้นก็ได้รับเช่นกัน ผลของการทดลองพบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของไมค์ลดลง และความสัมพันธ์ระหว่างเขากับเพื่อนเพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยของบอสโตว์และเบลลีย์ และการวิจัยของกรีนเบอร์กและโอคอนเนล แม้ว่าจะได้ผล แต่วิธีการนำเด็กเข้าไปไว้ในห้องเล็ก ๆ ลมก็ช่วยย้อมจะเกิดข้อบกพร่องประการแรกคือ ห้องเล็ก ๆ นั้นถ้าเป็นห้องที่เด็กเข้าไปแล้วสามารถมองเห็นทิวทัศน์จากหน้าต่างหรือห้องนั้นมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในชั้นเรียน เช่น จั๊กแก้อีโต้เด็กนั่ง เด็กจะไม่รู้ว่ากำลังถูกลงโทษ จึงไม่เกิดการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นจากการวิจัยของกรีนเบอร์กและโอคอนเนลที่พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้รับการทดลองไมค์ลงในช่วงระยะ 2 สัปดาห์

²²David J Greenberg and William J O'Donnell, "A Note on the Effects of Groups and Individual Contingencies Upon Deviant Classroom Behavior," Journal of Child Psychology and Psychiatry, 13(.972),

แรกของการปรับพฤติกรรมก็เนื่องจากครูจัดเก้าอี้ไว้ให้เด็กนั่งในหอนเล็ก ๆ นั้นนั่นเอง ขอบ-
 พรองอีกประการหนึ่งก็คือเกี่ยวกับชั่วโมงการเรียนการสอน ถ้าเป็นชั่วโมงที่เด็กไม่ชอบเรียน
 แล้วเขาถูกนำออกนอกห้องเรียนเข้าไปในหอนเล็ก ๆ เมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
 เด็กจะเริ่มเรียนรู้ที่จะทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาบ่อยครั้งขึ้นเพื่อว่าจะได้ถูกนำออกนอก
 ห้องเรียนแล้วจะได้ไม่ต้องเรียนชั่วโมงนั้น ในกรณีเช่นนี้ก็จะเป็นการเสริมแรงกับพฤติกรรม
 ที่ไม่พึงปรารถนา การปรับพฤติกรรมด้วยวิธีนี้ก็จะไม่ได้ผล นอกจากวิธีการดังกล่าวก็มีผู้
 ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมแตกต่างกันไปอีก ดังเช่น ฮาร์ต และพวก²³ (Hart et al.)
 ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่งโดยให้การเสริม
 แรงทางสังคม ผู้รับการทดลองเป็นเด็กหญิงอายุ 5 ปี ซึ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวคือ ปากร้าย
 (foul-mouthed) และใช้คำพูดสบประมาท (Verbally Insulting) ผู้วิจัยได้เริ่ม
 แก้ไขให้เขามีพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนเพิ่มขึ้น ในช่วงระยะแรกพบว่าเขาอยู่ใกล้เด็กอื่น ๆ
 ร้อยละ 50 ของเวลาทั้งหมด และเล่นร่วมกับเด็กอื่นน้อยกว่าร้อยละ 5 ของเวลาทั้งหมด
 และในระยะนี้ครูให้ความสนใจประมาณร้อยละ 10 ต่อมาในช่วงเวลา 7 วัน หลังจาก
 ระยะแรก ครูให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งแก้ไขของเล่นที่ของการควยเมื่อเขา
 เล่นร่วมกับเพื่อน ในขณะที่เดียวกันครูไม่ให้ความสนใจเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผล
 ปรากฏว่าการเล่นร่วมกับเด็กอื่นเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 ในระยะต่อมาเมื่อครูไม่ให้การเสริม
 แรงกับพฤติกรรมที่เหมาะสมก็ปรากฏว่า พฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนลดลง ในที่สุดครูกลับไป
 ใช้วิธีการเช่นเดิมคือให้การเสริมแรงกับพฤติกรรมที่เหมาะสม ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเล่น
 ร่วมกับเด็กอื่นเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75

ผลของการวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และพฤติกรรมการเล่นกับ

²³Betty M. Hart, Nancy J. Reynold, D.M.Baer, Aleanor R.Browly and Florence R Harris, "Effect of Contingent and Noncontingent Social Reinforcement on the Cooperative Play of a Preschool Child", Journal of Applied Behavior Analysis, 1 (1968), 73 - 76.

เด็กอื่นเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากครูให้การเสริมแรงทางสังคม ด้วยวิธีเดียวกันนี้ สก็อตและพวก²⁴ (Scott et al.) ได้ศึกษาผลของการให้การเสริมแรงทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กชายอายุ 4 ปี ในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการปรับพฤติกรรมเพื่อให้เขามีความสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มขึ้น โดยมีวิธีการดังนี้ ในระยะแรกครูเพียงแต่สังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าว ต่อมาในระยะที่สองครูได้รับคำแนะนำให้ให้การเสริมแรงทางสังคมคือให้คำชมเชยและให้ความสนใจเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมคือช่วยเหลือผู้อื่น แสดงความเห็นใจผู้อื่น พุคคุยกับผู้อื่นอย่างเป็นมิตร มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ในขณะที่เดียวกันครูไม่ให้การเสริมแรงเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ทำร้ายร่างกาย ขมขู่ และเรียกร้อง เมื่อพบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลงจนเห็นได้ชัด ครูจึงกลับกระบวนการใหม่คือให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และไม่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหามีความถี่สูงขึ้น ดังนั้นในระยะสุดท้ายครูจึงกลับมาให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมก้าวร้าวอีกครั้ง ผลของการทดลองแสดงให้เห็นว่าความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงจาก 41 ครั้ง เหลือเพียง 10 ครั้ง

นอกจากงานวิจัยข้างต้นซึ่งให้การเสริมแรงทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนแล้วยังสามารถนำกระบวนการนี้ไปใช้ในสถานที่อื่น ๆ ได้อีก ดังเช่นการวิจัยของ เอนเจลิน และพวก²⁵ (Engeln et al.) ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กซึ่งถูกส่งมารับการรักษาที่คลินิก เด็กที่รับมารับการรักษานี้เป็นเด็กชายอายุ

²⁴Phyllis M. Scott, Roger V. Burton and Marian R Yarrow, "Social Reinforcemen Under Natural Conditions", Child Development, 38 (1967), 53 - 63.

²⁵Richard Engeln, John Knutson, Linwood Laughy and Warren Garlington, "Behavior Modification Techniques Applied to a Family Unit - A Case Study," Journal of Child Psychology and Psychiatry, 9 (1968), 245 - 252.

6 ปี ซึ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ไม่เชื่อฟังอย่างยิ่ง ทำร้ายร่างกายผู้อื่น และใช้ถ้อยคำสบถสาบาน หลังจากนักจิตบำบัด สัมภาษณ์มารดาของเด็กแล้วก็ได้ไปเยี่ยมบ้านสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเป็นเวลา 11 เดือน นักจิตบำบัด A, B และ C ทำงานร่วมกับมารดาของเด็ก กับตัวเด็กเอง และกับบิดาของเด็กตามลำดับ นักจิตบำบัด ปรับพฤติกรรมโดยให้ลูกกวาด ให้ความสนใจและคำชมเชยเป็นการเสริมแรง เมื่อเด็กมีพฤติกรรมการยอมทำตาม และพฤติกรรมยอมสบตา (Eye Contact) ในช่วงระยะนี้ปรากฏว่ามีทั้งพฤติกรรมยอมสบตา และยอมทำตาม ร้อยละ 62 ในขณะที่นักจิตบำบัด B ทำการปรับพฤติกรรมเด็กอยู่ในห้องเล่น นักจิตบำบัด A และมารดาของเด็กสังเกตวิธีการอยู่นอกห้องโดยมองผ่านกระจกทางเดียว ในขณะเดียวกัน นักจิตบำบัด A ได้อธิบายวิธีการปรับพฤติกรรมให้มารดาทราบ หลังจากการทดลองผ่านไป 6 ครั้ง ปรากฏว่าเด็กแสดงพฤติกรรมการยอมทำตามและยอมสบตาร้อยละ 85 ต่อมารดาได้เข้าไปในห้องเล่นและเริ่มใช้การปรับพฤติกรรมกับเด็ก หลังจากทดลองทำได้ 2 - 3 ครั้ง มารดาของเด็กเริ่มมีความชำนาญในการควบคุมพฤติกรรมบุตรชายของตนเอง ทั้งยังนำหลักการนี้ไปใช้ที่บ้านอีกด้วย ผลของการวิจัยปรากฏว่าเด็กมีพฤติกรรมยอมทำตามร้อยละ 100

ผลการวิจัยของฮาร์ต และพวก การวิจัยของสกอตและพวก และการวิจัยของเอนเจสันและพวก พบว่า การเสริมแรงทางสังคมมีผลลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เนื่องจากเด็กทุกคนมีความต้องการอยู่แล้วที่จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และต้องการการยกย่องและชมเชย ควบคู่กันผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการเสริมแรงทางสังคม เช่น ความสนใจและคำชมเชย เป็นการเสริมแรงที่สามารถให้กับเด็กได้ทุกโอกาส ทุกเวลา และทุกสถานที่ และเป็นการเสริมแรงที่ครูใช้กันอยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่เป็นระบบระเบียบเท่านั้น และในเมื่อพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นพฤติกรรมที่มีความรุนแรงซึ่งครูจะต้องขจัดเพื่อรักษาระเบียบวินัยของห้องเรียน เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และเพื่อให้นักเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงน่าจะทำการทดลองปรับพฤติกรรมก้าวร้าวโดยใช้ความสนใจและคำชมเชยที่ครูมีอยู่แล้วมาใช้ อย่างมีระบบระเบียบตามกระบวนการปรับพฤติกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระยะ (ABAB) เพราะถ้าทำการทดลองเพียง 2 ระยะ (AB)

เท่านั้น จะยังสรุปไม่ได้ว่าพฤติกรรมนี้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากการเสริมแรงที่ใช้ตัวแปรอื่น อาจมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเพื่อเป็นการทดลองที่แสดงให้ชัดเจน ว่าพฤติกรรมนี้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการเสริมแรงที่ใช้ จึงต้องทดลองซ้ำกับ 2 ระยะ แรกอีกครั้ง ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงแบ่งการทดลองออกเป็น 4 ระยะ (ABAB) เช่น เกี่ยวกับการวิจัยของ โอลด์รี และพวก²⁶ (O'Leary et al.) การวิจัยของบอสโตว์ และเบลล์²⁷ (Bostow and Bailey) การวิจัยของฮาร์ท และพวก²⁸ (Hart, et al.) และการวิจัยของสกอตและพวก²⁹ (Scott et al.)

---

²⁶K. Daniel O'Leary and others, Loc.cit.

²⁷Darrel E. Bostow and Jan Bailey, Loc.cit.

²⁸Betty M. Hart and others, Loc.cit.

²⁹Phyllis M. Scott, Roger V. Burrton and Marian R. Yarrow.

Loc.cit.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของความสนใจและคำชมเชยจากครูที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว

สมมุติฐานของการวิจัย

ความสนใจและคำชมเชยจากครูน่าจะลดพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กลงได้

ขอทดลองเบื้องต้น

1. หลังจากการฝึกฝน ครูผู้รวมการทดลองมีความสามารถที่จะเปรียบเทียบวิธีปรับพฤติกรรมได้
2. หลังจากการทดสอบผู้สังเกตสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้รับการทดลองอย่างมีความน่าเชื่อถือได้
3. การปรับพฤติกรรมตามระเบียบวิธีของซิดแมน (Sidman) เชื่อถือได้
4. เพศไม่เป็นตัวแปรสำคัญในการทดลองนี้
5. การทดลองครั้งนี้มีผู้สังเกตจำนวน 2 คน ผู้สังเกตทั้งสองคนมีความคิดเห็นตรงกันสูงกว่า .70 สามารถสังเกตพฤติกรรมได้เพียงตรง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งจะศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวโดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ให้ไว้

1. ศึกษาเฉพาะเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเฉพาะความหมายในคำจำกัดความที่ให้ไว้
2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 7 โรงเรียนประจักษ์ จำนวน 3 คน
3. ครูผู้รวมการทดลองมีจำนวน 1 คน
4. สภาพการทดลองเกิดขึ้นในห้องเรียนวิทยาศาสตร์
5. พฤติกรรมที่เหมาะสมคือพฤติกรรมเฉพาะที่อยู่ในคำจำกัดความ

คำจำกัดความ

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การทำร้ายผู้อื่นทางกายหรือคำพูด

ก. พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย หมายถึง พฤติกรรมต่อไปนี้คือ

1. ตะ ตีบ หมายถึง การทำร้ายผู้อื่นด้วยเท้า อาจจะด้วยเท้าเดียวหรือสองเท้า
2. ตี หมายถึง การทำร้ายผู้อื่นด้วยมือ หรือด้วยการใช้วัตถุอื่น ๆ
3. ทุบ หมายถึง การทำร้ายผู้อื่นในบริเวณใบหน้าหรือศีรษะด้วยมือ
4. ทอย ผลัก ทูบ หยิก หมายถึง การทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยมือ อาจจะด้วยมือเดียวหรือทั้งสองมือ
5. ขวางป่า หมายถึง การทำร้ายผู้อื่นด้วยวัตถุ เช่น ไม้ ก้อนหิน ก้อนหิน

ข. พฤติกรรมก้าวร้าวทางคำพูด หมายถึง พฤติกรรมต่อไปนี้

1. คำดูถูกด้วยถ้อยคำหยาบคาย
2. ใช้คำพูดแสดงอาการข่มขู่ผู้อื่น
3. เตียงครุอย่างไม่มีเหตุผล

พฤติกรรมที่เหมาะสม หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่รบกวนการเรียนการสอนในชั้น และพฤติกรรมนี้จะได้รับการเสริมแรงโดยคำชมเชย และความสนใจจากครู สำหรับการวิจัยนี้ พฤติกรรมที่เหมาะสมหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสนใจเรียน ซึ่งได้แก่

1. มองที่ครูหรือกระดานดำในขณะที่ครูสอนอยู่หน้าชั้น
2. นั่งทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือทำการบ้านอยู่ที่โต๊ะเงียบ ๆ
3. เสนอความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความรู้ในการเรียนการสอนในชั้น หรือในการอภิปรายในชั้น
4. ตอบคำถาม

การเสริมแรงทางสังคม หมายถึง ความสนใจและคำชมเชยที่ครูให้กับเด็กเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ความสนใจจากครูหมายถึงพฤติกรรมที่ครูแสดงออกดังต่อไปนี้

1. ยี้มีให้กับเด็กเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
  2. กัมศิระให้เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
- คำชมเชย หมายถึง คำพูดที่ครูใช้แสดงอาการยอมรับเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

"เชอสนใจเรียนแบบนี้ดี ครูชอบ"

"วันนี้ครูเห็น.....ตั้งใจเรียนดีทีเดียว"

"ครูชอบที่เห็นเชอนั่งทำงานเงียบ ๆ เช่นนี้"

"ครูก็ใจที่เห็นเชอพยายามตอบคำถามเสมอ"

"ดีมาก"

"ถูกแล้ว"

004299

การไม่ให้การเสริมแรง หมายถึง ครูไม่พูดชมเชย ๆ ไม่สนใจ ไม่มองดู ไม่ยี้มีให้ และไม่พูดควย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

Extinction หมายถึง อินทรีย์หยุดการตอบสนองเมื่อไม่ได้รับการเสริมแรง³⁰ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้หมายถึงการทดลองในระยะที่ 3 ตามแบบการทดลองของซิดแมน (Sidman) คือระยะที่หยุดใช้การเสริมแรงทางสังคม

---

³⁰ Henry C. Ellis, Fundamentals of Human Learning and Cognition (Iowa : W.M.C. Brown Company Publishers), p. 20.